

Kulturális-közéleti havilap, harminckilencedik évfolyam

2013 augusztus Próza

Németh Ákos: Irén utazásai

K. Irén, hazatérve Auschwitz-Birkenauból, bárha nem azonnal, tanítónőként helyezkedett el.

Az elhelyezkedésre, tanítói diplomája leporolására a korai hatvanas évek konszolidált légkörében jutott, évtizedes fordítói munka után. Több nyelvet beszélt, ez szerencse, mert fordítani németből nem volt hajlandó.

Nem, és pont.

Nem volt tanítói gyakorlata, ezt azonban új munkahelyén, helyesen, nem rótták fel neki. Diplomája volt, gyakorlata nem, ilyen az élet, foglalta össze a tudnivalókat Tamás, az iskolaigazgató az új kolléga tantestületi bemutatásakor. Tamás, Irén új főnöke fiatalabb volt valamivel Irénnél, de már kopaszodott, és mint afféle korpulens ember, izzadásra volt hajlamos. Irént azonban nem zavarták az illatok.

– És szépen énekel! Márhogya az új kolléganő, szépen énekel – jutott még eszébe Tamásnak. – Így talán a karvezetés kérdése is megoldódik. Vállalja, Irén?

Irén így tehát kart vezetett, ahol a kamaszokat inkább a korai pubertás hevítette, mint a kottaismeret, a lányok beiratkoztak, mert a délutánonkénti elfoglaltság a karvezetőnő felügyelete alatt, aki mindig unatkozni látszott, mégis izgalmasabbnak ígérkezett, mint a leckeírás a napköziben, ahol Lenin-kép volt a falon, és csendben kellett lenni, és a napközis tanárok híres rohadékok voltak, a fiúk, nos, a fiúk meg beiratkoztak, mert hát beiratkoztak a lányok.

Énekelni kevesen tudtak, kottát olvasni még annyian se. Ez Irént nem zavarta. Tanított a keveseknek, akiket ez érdekelt. A többiek eleinte kedvükre ökörködtek, majd, apránként, akiket zavartak a kantáták, és unalmas volt a kottaállvány cipelése, vagy úgy találták, itt mégse jók a nők, elmaradtak.

Inkább cigiztek odakinn, a folyóparton. A kisvárosnak emlékezetesen hangulatos folyópartja volt, a sétánya szép, a korzója híres.

Irénéknek is ezen a korzón volt a rövidárjuk valaha. Hát az rég volt. Egy másik életben.

A sétányon cigiző kamaszok beírátták az ellenőrzőjükbe, hogy „énekkari próba miatt” nem vesznek részt a délutáni foglalkozásokon, ezt Irén engedelmesen aláírta, így béke volt.

Irén szerette a békét, a béke jó.

Az énekkarban pedig lassan, de nem váratlanul megtörtént a csoda. Már hogya: megszületett az énekkar. Ez, évtizedes vergődés után, csodaszámba ment valóban. És Irén is magára talált

valahogy, és minthogy betöltötte a negyvenet, a férfiakról eddigre rég lemondott, és a kar lett az élete, a karének.

A férfiak ugyanis nem jutottak dűlőre vele, hiába csapta neki a szelet a könyvtáros Feri (hát inkább már bácsi), a postásgyerek Jóska (még kölyök leginkább, ebbe az iskolába járt ő is, de szerencsére még Irén előtt) meg bárki. Ő nem is vette észre, hogy most neki a szél csapva van. Mondták a vicceket neki hiába, a jobbnál jobbakat, Irén nem nevetett. Ez lehervasztja a férfiembert, ha mondja a jobbnál jobb vicceket, és nincs nevetve. Ha nincs siker. Irén meghallgatta a vicceket, a jobbnál jobbakat, és nem szólt, így aztán a Feri bácsi is lassan elmaradt, meg a Jóska gyerek is, bár ő csak sokára.

De az énekkar! Szárnyalt a kar, öröm volt hallgatni, és öröm volt nézni. A vörös nyakkendősök!

Nézték is sokan, egyre többen, lassanként elhíresült, a városi Schönherz Zoltán Általános Iskola büszkesége lett, és szemefénye, mondhatni, egyedüli büszkesége, miután a kézilabdaedző elvált, és piálni kezdett, a csapata meg szerteszéledt, és jórészt a folyóparti cigizőkhöz csapódott.

A kézilabdaedző is megért egy misét különben, Irén tudott volna mesélni, de inkább hallgatott.

Bár ez nem mesélt favicceket, viszont sírt, szinte mindig sírt, női vállon sírt („Érti ezt maga, Irén, érti? Velem tette ezt, velem, aki pedig!”).

Irén jól tudott hallgatni, szeretett is hallgatni, viszont ez unalmas volt, unalmasabb még a rossz vicceknél is, és rosszabb annál, ahogy a mellét nézte a Feri bácsi meg a Jóska gyerek, akik nem tudták persze, hogy a mellét nézik, bármelyik megesküdtött volna rá, hogy Irén szemébe nézett végig („Abba a szép kék szemébe, Irénkém, illetve Irén néni” stb. stb.), pedig nem, pedig dehogy, hanem hát a mellét, valljuk be.

Na de az énekkar! Fehér blúzban, illetőleg ingben, az iskola jelvényével, és vörös nyakkendővel!

Irén is hordta a vörös nyakkendőt, és ha már igen, igyekezett ehhez öltözni, ami igazán nem is volt nehéz, a vörös nagyon jó komplementer szín, mondta apuka még a rövidáruban a hölgyvevőknek mindig. Irén akkor még gyerek volt persze, és Irike, sőt Ica, apukának Baba, amíg volt apuka, de apuka csak Birkenauig volt, onnan már nem Baba.

De ezen nem gondolkodik Irén, hanem Prokofjeven gondolkodik, meg Schuberten is, Schumann, ilyesmik, ja hát persze Kodály, újabban (de ez merész!) Bartók is eszébe jut, de hát ez nagyon merész még, bár egyszer élünk.

És kezdtek jönni a meghívások. Fellépés itt, fellépés ott, egy megyeházi március 15. egy felszabadulás, de aztán: fesztiválok, sőt fesztiváldíjak, na, nem aranyak, de egy zsűri-különdicséret vagy egy harmadik díj megosztva is leesett. A legjobb az volt, hogy a megyeszékhely gimnáziumába is meghívták, ahol pedig működött saját énekkar, ez azért jó volt, ez elégtétel volt, hogy vitte valamire, no lám.

És akkor a külföldi meghívás! Az első a baráti Csehszlovákiába, hát illetve egy magyar városkába, aztán a többi. Irén ott állt kórusa előtt, és szárnyalt a hangok hátán, vörös nyakkendőben, fehér blúzban, és bár a hallgatóság zene iránt kevésbé fogékony tagjai a karvezetőnél mellét is szemügyre vették, de Irént ez mit se zavarta.

Boldog volt, életében talán először.

Ekkor ütött be a baj. Hát ez a német meghívás. Egy NDK-városba szólt, ahol szép a táj, és a zenei kultúra is magas.

Ekkor Irén megmakacsolta magát.

Nem.

– De kolléganő! A kolléganő beszél németül, sőt jól beszél, sőt kiválóan. És ez egy testvérvárosi kapcsolat kezdete, a megyének nagyon fontos. És mi vagyunk a fő attrakció! Márhogya Irén. Márhogya az énekkar. – Tamásról szakadt a veríték. Mit mondjon még?, hogy győzzem meg ezt az ostoba vénkisasszonyt? Hát így: – És ezt egyébként se teheti velünk!

– Már mért nem?

– Na jó, nem velünk, hanem a fiaival nem. Bízna magában!

– Tamás, vegye le ezt a pulóvert, ki fog izzadni.

– Irén, akár le is térdelek! Térdeljek le, Irén? Hát térdeljek? Hát igen? Hát tessék.

– Kelljen fel Tamás.

– Mit nekem nadrág, Irén, mit nekem parketta, Irén, én magához könyörgök!

Hát így esett a dolog.

A kar utazott, Irén utazott.

Németország hideg volt és borús, a vonatút, mintha álmodná, Irén nem látott, nem hallott, a pokolba repítették a lidérces emlékei, az első német szavak.

Az állomáson már várták őket, pioníryakkendős keletnémetek, kamaszok és nagyok.

És Irén fordított, szívélyesség és barátság és nagyszerű alkalom. Isten hozott és testvéri és szolidáris.

A szállás remek volt, a fellépés királyi, a vacsora káposztás virsli.

És nézte az ő fiait és lányait, nézte a kis árulókat.

Nézte, ahogy vihognak a lányok, ahogy hajukat a pattanásaikra fésülik gyorsan a fiúk, nézte, ahogy címet cserélnek.

A harmadik nap virradt rá a rohadt ég alatt. Egy égbolt se szül ilyen fekete felhőket, gondolta magában.

A sokadik kisváros színháztermében voltak fellépés után, a sokadik díszteremben, a sokadik pohárköszöntő fordításán is túlesett. A színpad mögé szökött a társaságtól.

Havazásra áll, így mondtuk akkor.

Azon kapta magát, hogy németül gondolkodik.

Elfordult a takarásra nyíló ablakból, és egy lányt vett észre, egyet a „fiai” közül, ahogy Tamás igazgató mondta volna, aki különben odakinn izzadt, egy pohár pezsgővel (szovjet!) a kezében, és oroszul magyarázott. Nem tudott oroszul, de magyarázni tudott, meg aztán a sokadik pezsgő után már mind tudunk oroszul, nem így van?

A lány, aki se szép nem volt, se semmi más módon nem tűnt ki a többiek közül, a hangjával aztán végképp nem, egy fiúval csókolózott a takarásban, a félhomályban, ahová egy sor gigászi műanyag díszletet szorítottak. Megismerte a fiút, egy helyi német volt, akit első naptól a kíséretükbe rendeltek, és igencsak szenvedélyesnek bizonyult, a lányt egy óriásdíszletnek döntötte, a díszlet megfeszült.

Irén nem tudta róluk levenni a tekintetét.

Az óriás habszivacs sarló-kalapács eddig bírta a szenvedélyt, dübörögve eldőlt.

Nem volt a félhomályban hármukon kívül senki.

A lány szedte össze magát elsőnek, és észrevette Irént, és zavarában arról locsogott, hogy gyakorolja a fiúval a németet, és erősen töprengett, mennyit láthatott a tanárnő. Azt remélte, hogy Irén csak a zajra került elő.

– Megjavítjuk, ha eltört – fogadkozott lány, és gyorsan megigazította a blúzáat.

– Nincs baja.

– Feljeleníti a lányt? – kérdezte a német fiú.

– Úristen, miért jelenteném fel?

– Mit mondott a Heinrich? – kérdezte a lány Irént.

– Hogy állítsuk fel.

Erőlködtek, de sikerült. A sarló állt, a kalapács állt.

– Letört a hegye, mondta szomorúan a fiú

– Mit mond? – kérdezte a lány.

– Hogy letört a hegye – így Irén.

– Hogy mondják magyarul, hogy ne félj?

Irén elmondta Heinrichnek, aki figyelmesen hallgatta, majd elismételte a lánynak.

– Miért ne féljek?

– Elmondaná neki, hogy ne féljen? Csak akkor fogják észrevenni, mikor ők már elutaztak – kérte a német.

Irén ekkor unta meg a tolmácsolást.

– Most megyek – mondta előbb németül, majd magyarul. – Érezték jól magatokat.

– Még csak azt, még csak azt, tanárnő, hogy a nyáron táborba megyünk... Lefordítja neki? És

hogy jöjjön el, biztos el lehet intézni.

– Ennyit te is tudsz németül.

Elmenőben hallgatta a lány nyökögését, és automatikusan javította.

– Das Lager, Hajnikám, a tábor semleges.

– Wir fahren im Sommer das Lager. Komm mit uns!

– Ins Lager. A táborba utazunk. Hová? A táborba utazunk.

– Igen, tanárnő. Bocsánat, tanárnő.

Irén becsukta a hatalmas ablakot, mert a havas eső az arcába vert, bár tapasztalatból tudta, hogy ezt órák hosszan képes elviselni.

– Nem haragszom. – mondta, és nem gondolt semmire.

Tetszik

Egy embernek tetszik. Legyél Te az első ismerőseid közül!

Kapcsolódó írások:

1. **Sándor Erzs: Irén, a nő (Psota a férfiak hálójában. RTL Klub, XXI. század. Szerkesztő Láz Sándor. 2010. április 7.)** Az RTL Klub XXI. század című műsorának internetes önmeghatározása szerint...
2. **Háy János: Kovács Emőke népművelő; Németh Öcsi téveszelnök-helyettes** Kovács Emőke a pozitív diszkrimináció terméke volt. Az első olyan...
3. **Szolcsányi Ákos: Kedves Éva!** Szolcsányi Ákos Kedves Éva! "A mosolygó, a daloló fogoly..."
4. **Balaskó Ákos: Anyajegyek; Komposzt** Anyajegyei már foltokba rendeződnek csak vándorló kis színek – ahogy...

Cimkék: **Németh Ákos**